

OP WEG naar passende kinderopvang

Ieder kind hoort erbij! Hoe zorg je ervoor dat alle kinderen, ook **kinderen met specifieke ontwikkelingsvragen**, in de kinderopvang de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben? In Arnhem gingen ze met deze vraag aan de slag. ‘We kijken nu vooral naar wat er wél mogelijk is.’

🔗 FEMKE VAN DEN BERG 📷 JAM VISUAL THINKING EN 📷 ISTOCK

Froukje de Jager werkt al jaren in de peuteropvang, voorheen als zorgcoördinator, nu als coach passende kinderopvang. Regelmatig ziet ze kinderen die niet helemaal tot hun recht komen in de groep. ‘Bijvoorbeeld peuters met opvallend gedrag: ze zijn heel teruggetrokken of juist erg druk. Of denk aan kinderen met een achterblijvende taalontwikkeling, motorische problemen of cognitieve moeilijkheden.’ De Jager vertelt dat pedagogisch medewerkers (pm’ers) het in het verleden vaak lastig vonden om op deze kinderen af te stemmen. ‘Ze vroegen zich af: hoe kan ik dit ene kind het beste bieden en zorg ik tegelijkertijd dat **alle** kinderen in de groep krijgen wat ze nodig hebben? Daarop hadden ze dikwijls geen goed antwoord; ze waren handelingsverlegen. Meestal schakelden zij een jeugdhulpaanbieder in en soms werd het kind overgeplaatst naar een dagbehandeling.’

Opvang dichtbij huis

In 2015 kreeg maar liefst een op de vijf jonge kinderen in Arnhem ondersteuning van een jeugdhulpaanbieder. Het patroon was dat alle jonge kinderen die net iets anders nodig hadden werden doorverwezen naar een specialistische behandelsetting. Geen ideale situatie, vonden de betrokken partijen. In september 2015 sloegen kinderopvangorganisaties SKAR, SPA, de gemeente en drie jeugdhulpaanbieders

(Driestroom, Kentalis en Entrea Lindenhout) daarom de handen ineen. Kort daarna sloot ook PAS (een stichting die zich inzet voor een optimale en ononderbroken ontwikkeling van alle Arnhemse kinderen van 0-13 jaar) zich aan. Samen hebben zij vormgegeven aan het project ‘Het kind voorop. Op weg naar passende kinderopvang’. Hun missie? Zorgen dat **alle** Arnhemse kinderen in hun eigen leefomgeving de professionele zorg en begeleiding krijgen die zij nodig hebben om zich optimaal te ontwikkelen. Annemarieke Moes, bestuursadviseur jeugd & onderwijs bij de gemeente Arnhem: ‘Onze mindset is steeds geweest: het belang van ouders en kinderen staat voorop. Natuurlijk zou het een mooie bijkomstigheid zijn als passende kinderopvang ook tot kostenbesparing zou leiden, maar dat was nooit het vertrekpunt.’

Kansen

De initiatiefnemers zagen vooral veel kansen voor kinderen, ouders, pm’ers én de kinderopvang als geheel. ‘Het is voor kinderen heel fijn om in de eigen wijk naar de kinderopvang te gaan en daar te spelen met leeftijdsgenootjes uit de buurt. Maar kwetsbare kinderen werden voorheen apart gezet en kwamen vaak in een negatieve spiraal terecht. Wij wilden dit doorbreken door ze juist succeservaringen te laten opdoen op de reguliere kinderopvang. Inclusie is een belangrijk uitgangspunt van het project’, zegt Annette Mullink, programmaleider

vroegsignalering & educatie bij PAS. ‘Ook voor ouders is het prettig als hun kind in een vertrouwde omgeving laagdrempelig de juiste zorg en ondersteuning kan krijgen. Pm’ers wilden we met dit project kansen bieden om hun professionaliteit verder te ontwikkelen. De kwaliteit van de kinderopvang als geheel kan hierdoor op een hoger plan komen.’

Aftrap

‘Passende kinderopvang’ ging van start in 2015; het eerste jaar werd bekostigd vanuit het innovatiebudget Sociaal Domein van de gemeente Arnhem. Aanvankelijk waren de projectpartners vooral bezig om elkaar te vinden in de gezamenlijke missie van inclusie. Daarnaast werd in de praktijk geëxperimenteerd met de inzet van specialistische expertise in de reguliere kinderopvang. Na het eerste jaar werd het project onderdeel van structureel gemeentelijk beleid, gefinancierd vanuit het gemeentelijke budget passende kinderopvang. In die tweede fase werd nader ingezoomd op de kinderopvang. Een kerngroep, met daarin de bestuursadviseur van de gemeente Arnhem, een afvaardiging vanuit de opvang en vertegenwoordigers van Stichting PAS, ging actief aan de slag met de twee doelstellingen van passende kinderopvang: het verstevigen van de pedagogisch-educatieve kwaliteit binnen de kinderopvang en bouwen aan de sociale infrastructuur daaromheen.

Professionaliteit

De pedagogisch-educatieve kwaliteit staat of valt met de professionaliteit van de pm’ers. Zij zien kinderen meerdere keren per week. Zij signaleren het als een kind opvalt in ontwikkeling en extra ondersteuning kan gebruiken. Een belangrijke vraag is

‘Pm’ers zijn gegroeid en krachtiger geworden’

vervolgens: wat is er nodig om binnen de reguliere kinderopvang ook kinderen met specifieke ontwikkelingsvragen goed te kunnen ondersteunen? Het antwoord luidde: structurele coaching en extra scholing. ‘De kerngroep ontwikkelde de nieuwe functie van “coach passende kinderopvang”, waarin de “oude” functies van de zorgcoördinator en VVE-coach werden geïntegreerd. Daarnaast werd er een scholingsmodule ontwikkeld voor pm’ers’, vertelt Henriëtte van Winden die als projectmanager aan de wieg stond van passende kinderopvang in Arnhem.

Kindgebonden taken

De coach passende kinderopvang heeft enerzijds kindgebonden taken. ‘Ze draagt zorg voor een passende begeleiding van *alle* kinderen, binnen de context van de groep’, vertelt Henriëtte van Winden. Anderzijds zet zij zich in voor de kwaliteit van het pedagogisch-educatieve aanbod en deskundigheidsbevordering van de pm’ers. Elke coach werkt in een aantal Arnhemse wijken en ondersteunt daar pm’ers van verschillende opvangorganisaties. Froukje de Jager is coach passende kinderopvang in de wijken Malburgen en Presikhaaf. Ze vertelt dat zij regelmatig meekijkt op groepen. ‘Dan stel ik de pm’er vragen als: wat zijn je zorgen rondom dit kindje? Wat kunnen we inzetten om beter op zijn

‘Kwetsbare kinderen werden voorheen apart gezet’

behoefden af te stemmen? Ik neem niet over, maar geef handvatten. De pm'er is uiteindelijk de deskundige. Zij weet wat een groep nodig heeft, stemt haar aanbod daarop af, weet wat kinderen moeten kennen en kunnen om een goede start te kunnen maken op de basisschool en voert gesprekken met ouders.'

Ambulante begeleiders

Voorheen waren op de kinderopvanglocaties veel verschillende gezichten aanwezig: zorgcoördinator, logopediste, jeugdverpleegkundige, wijkcoach, jeugdzorgwerker, VVE-coach. Het was een beetje te druk en dit kwam de kwaliteit niet ten goede, zo vond de kerngroep toen die zich bezighield met de sociale infrastructuur. Annemarieke Moes: 'Per samenwerkingspartner is daarom bekeken wat ieders rol is en wie wanneer moet worden ingevlogen. Jeugdzorgwerkers van Driestroom, Kentalis en Entrea Lindenhout vormen nu het team "Ambulante begeleiding passende kinderopvang". De ambulante begeleiders passende kinderopvang zijn gekoppeld aan vaste wijken en locaties. Zij komen in actie als ouders, pm'ers en de coach passende kinderopvang een vraag hebben over een kind waarop ze zelf geen antwoord weten. Anders dan voorheen hoeft de gemeente hiervoor niet eerst een beschikking af te geven voor specialistische hulp.' Ambulante begeleiders kunnen meekijken op de groep of voor een individueel kind een behandelplan maken. Tevens bieden zij ondersteuning op de groep, en adviseren zij pedagogisch medewerkers en ouders. Blijkt dat er toch meer hulp nodig is, dan komt het sociaal wijkteam in beeld om alsnog een beschikking te regelen voor extra onderzoek en begeleiding.

Kwaliteit

Sinds de start van 'passende kinderopvang' is er flink geïnvesteerd in de pedagogisch-educatieve kwaliteit en de sociale infrastructuur. Met resultaat, vinden de betrokkenen. 'Pm'ers zijn gegroeid en krachtiger geworden', stelt De Jager. 'Ze beseffen beter hoeveel zij bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen. Ze hebben een voorbeeldfunctie, bieden een luisterend oor, denken mee met ouders, dragen eraan bij dat kinderen succeservaringen kunnen opdoen. Dankzij passende kinderopvang kunnen ze langer samen oplopen met gezinnen en zijn ze nog meer van betekenis.' Ook de zorgstructuur rondom de kinderopvang staat nu steviger. 'Gemeente, kinderopvangorganisaties, jeugdhulpaanbieders, sociale wijkteams, JGZ: ze werken intensief samen', ziet Annemarieke Moes. 'De onderlinge afstemming vergt soms tijd. Maar het is vooral een enorme rijkdom dat we vanuit verschillende perspectieven kunnen kijken.'

Doorverwijzingen

In 2015 was de verwachting dat passende kinderopvang zou leiden tot minder doorverwijzingen naar een specialistische behandelsetting. Van Winden: 'Deze verwachting lijkt inderdaad ook uit te komen. Begin 2020 ging een monitor van start; de resultaten hiervan worden begin 2021 verwacht. In de praktijk is echter al zichtbaar dat meer kinderen passende ondersteuning krijgen in hun vertrouwde omgeving en dat het aantal doorverwijzingen naar een behandelsetting is verminderd.' 'Dat dit nu lukt, komt ook doordat we anders zijn gaan denken', vult De Jager aan. 'Vroeger zagen we vooral problemen: dit kind hoort hier niet. Tegenwoordig denken we in kansen: wat kan ik dit kind bieden? Er is veel meer gerichtheid op wat wél mogelijk is. Het kind staat centraal en wordt gezien. Kinderen mogen zijn wie ze zijn; ze kunnen zich spelend ontwikkelen. Ze accepteren elkaar, leren van elkaar en de rijke leeromgeving, ze horen erbij. Ook voor hun ouders is dat zó prettig. Een moeder vertelde mij laatst dat ze echt het gevoel heeft: mijn kind wordt gekend.' Overigens komt het nog steeds wel voor dat een kind naar een behandelsetting gaat, als dat voor hem het beste is. 'Het belang van het kind staat immers altijd voorop', zegt Henriëtte van Winden.

Toekomstplannen

Met de aansluiting van de kinderopvangorganisaties Partou en Twins in november 2019 doen inmiddels vijftig Arnhemse kinderopvanglocaties mee met 'passende kinderopvang'. De betrokkenen zijn volop bezig om passende kinderopvang te borgen. Verder kijken ze steeds welke componenten in de kinderopvang nog méér nodig zijn om passende kinderopvang vorm te geven. Denk aan: groeps grootte of inrichting van de ruimte. 'Ook is het inmiddels mogelijk om kindgericht tijdelijk een extra pedagogisch medewerker in te zetten', aldus Moes. Daarnaast werken betrokkenen aan de doorgaande lijn naar het onderwijs en de bso. Bovendien willen ze ambassadeurs aanstellen die meedenken en de gedachte achter passende kinderopvang uitdragen. Zo bouwt de gemeente Arnhem verder aan passende kinderopvang. <